

Guur en kaal

Is Le Roy te wild voor Friesland?

Toen ik driekwart jaar geleden voor deze krant begon te schrijven was voor mij de meest bekende Fries Louis G. le Roy te Oranjewoud, maar Le Roy is helemaal geen Fries maar Amsterdammer. Hij was de eerste die ik opzocht om me te laten informeren over Friesland. Vreemd, maar het moet gezegd worden dat zijn naam in het Westen een magische klank heeft - of althans had, want je hoort niet veel meer over hem. Dat gevoegd bij de hoogst poëtische en zeer suggestieve plaatsnaam Oranjewoud en de mythe is geboren.

Het is alweer zeven jaar geleden dat zijn boek *Natuur uitschakelen - natuur inschakelen* verscheen en hij was toen al min of meer wereldberoemd. Ik dacht dat hij in Friesland op handen zou worden gedragen, maar dat bleek op een misverstand te berusten. Wel deed hij projecten in Groningen, Eindhoven, Bremen, Brussel en Cergy-Pontoise (Frankrijk), over welk laatste project hij iedere veertien dagen bericht in het tijdschrift *Plan*. De man heeft het druk genoeg, maar in Friesland is het gebieden bij zijn geruchtmakende en baanbrekende project Kennedylaan te Heerenveen en nog een paar andere kleingebieden.

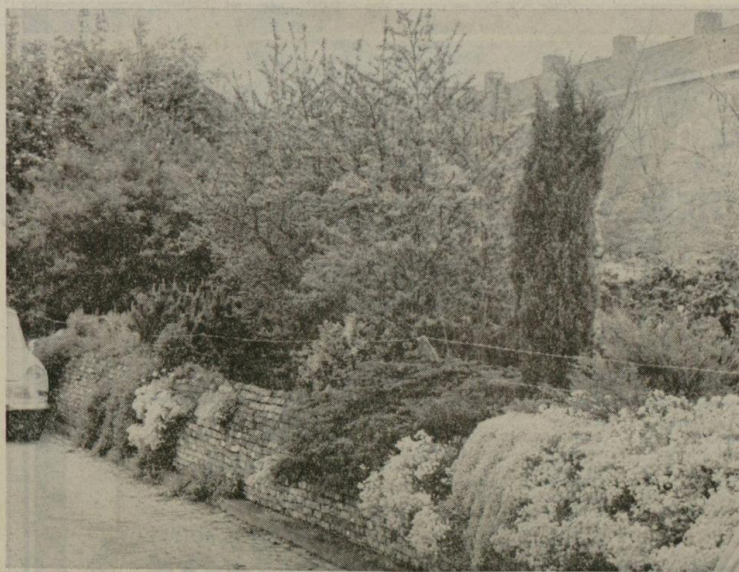
Dat vind ik pas vreemd want een man als Le Roy zou bijzonder veel kunnen doen aan de redding van oude dorpen en aan het herstellen van een vorm van natuurlijkheid waar die door nieuwbouw verloren dreigt te gaan, het onderwerp waarover ik het verleden week had. Waarom wordt Le Roy in Frankrijk, in Duitsland en ook in Oostenrijk gevraagd om van advies te dienen bij de opbouw van nieuwe steden, stadswijken en buurten? En waarom maakt Friesland niet het geringste gebruik van zijn aanwezigheid? Dat zijn van die raadsels die nooit worden opgelost. Waarschijnlijk krijg je binnenskamers wer te horen dat het zo'n lastige man is; weinig meegaand, eigenwijs, autoritair, enfin het hele lijstje dat je altijd weer te horen krijgt wanneer het om vernieuwers gaat.

Wat mij zo irriteert is het volgende: of zo'n man heeft gelijk of hij heeft geen gelijk. Maar wat er in werkelijkheid gebeurt is dat zo iemand van de publieke opinie "tijdelijk gelijk" krijgt. Tien jaar geleden kon geen enkele krant, geen enkel tijdschrift en geen

enkel damesblad het zich permitteren om geen aandacht aan Le Roy en zijn zogenaamde wilde tuinen te besteden. Het was in. Het was mode. Nu die rage over is hoor je niet meer over hem spreken. Was zijn inzicht nu juist of onjuist of was het alleen maar tijdelijk juist omdat de media er zoveel aandacht aan schonken? Dat is wat ik niet kan uitstaan. Wij vormen onze oordelen op grond van wat de media ons als belangrijk voorschotelen; houden die media op dan bestaat het verschijnsel waarover ze schreven plotseling niet meer. Was dat verschijnsel nu wel of niet belangrijk? Laten we ook de inrichting van onze omgeving door mode bepalen? Welnu, ik heb Le Roy altijd een belangrijk verschijnsel gevonden en mijn oordeel daarover is niet veranderd sinds we niets meer van hem verzeemen, behalve berichten uit het buitenland.

Ik heb met hem de hele Kennedylaan afgewandeld en hij is nog net zo enthousiast als altijd. Wat daar ligt is een voorbeeld dat op grote schaal navolging verdient maar het niet krijgt. De voornameste bottle neck - hoe kan het anders - zit hem in de deskundigen, de experts van gemeentelijke plantsoenmendiensten, die hem voor gek verklaren. Hij stuit op vooroordelen en vastgeroeste denkpatronen. Hij stuit ook op esthetische vooroordelen, want er zijn o zo veel mensen die die keurig aangehaakte en van onkruid ontdane borders en die iedere veertien dagen gemaakte gazonnen het toppunt van schoonheid vinden. Het lijkt wel of mensen vooral dat werk niet kunnen missen.

Hierbij treedt overigens een heel merkwaardige karaktertrek van Le

De Kennedylaan te Heerenveen.

Roy aan het licht, die wel niet met zijn werk te maken heeft, maar toch interessant is. Bij hem thuis word je onmiddellijk getroffen door een pijnlijke orde. Le Roy zit aan een ronde tafel met

wel honderd potjes, flesjes, vaasjes, boeken, potloden, ballpoints en alles wat je kan bedenken. Al deze zaken liggen in volmaakte orde opgesteld en zonder dat er ook maar een stofje is te

zien. Er heerst een geweldige orde in deze wanorde. Zijn huis is prachtig hoewel het vrijwel geheel van afval gemaakt is, althans datgene wat hij er later zelf tegenaan heeft gebouwd.

MARSSUM - Riet, water, een boerderij en een bruggetje met daaronder in de rechterhoek nog een klein beetje uitzicht op een verre horizon: Friesland dus, dat kan niet missen. Nog wat guur en wat kaal maar ja, boom en plant doen nu eenmaal de kleren pas echt aan wanneer de „r“ uit de maand is. De foto werd gemaakt tussen Marssum en Deinum, in de buurt van rijksweg 9.

Zijn tuin is uiteraard een prachtige wildernis, maar - en dat is de kern van de zaak - een wildernis die door de natuur zelf weer tot de orde wordt geroepen. De orde die in zijn tuin ontstaat is een natuurlijke, een organische orde die op den duur vanzelf ontstaat. Ik moet eerlijk zeggen dat ik diep van hem onder de indruk was. Op een terrein niet ver van zijn huis - heeft hij in vrij korte tijd een prachtig bos doen ontstaan. Het is nauwelijks te geloven dat dat terrein voor zijn komst uit slecht en drassig grasland bestond. Midden in een weiland plant hij jonge kastanjebomen. Iedere deskundige zegt dat dat niet kan, dat die bomen het niet zullen halen, zullen omwaaien of verdorren in de felle zon. Tal van redenen voert men aan tegen het pardoos planten van bomen in een weiland. Maar Le Roy doet het gewoon en slaagt. Eindeloos is zijn reeks verhalen over alles wat volgens deskundigen niet kan maar wat - eenmaal geprobeerd - in de praktijk wel blijkt te kunnen.

In dat zelfde bos bouwde hij eigenhandig een tweede huis; goed en deels en bovendien met gedurfde constructiemethoden. Weliswaar zonder architect en zonder bouwvergunning, maar een knesoor die daarop let bij zoets is zelf en doorzettingsvermogen. (Zoets is zelfs midden in Amsterdam mogelijk, n.l. het zo goed als geheel afbreken van een grachtenpand zonder bouwvergunning. Voor de nieuwigereigen onder u: ik bedoel het huis van Martje Roling en haar vriend). Kortom: ik vind het hoog tijd worden dat Le Roy in Friesland opnieuw de kans wordt geboden om zijn bijdrage aan de gebouwde omgeving te leveren want het is toch te gek dat deze inwoner van Oranjewoud uitsluitend in het buitenland terecht kan om zijn visie uit te dragen en te realiseren. Friesland heeft Le Roy gewoon nodig.

SIMON MARI PRUYS